

Зусв Володимир Вікторович,
аспірант кафедри кримінального процесу,
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ГАРАНТІЇ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ В РЕЖИМІ ВІДЕО- АБО ТЕЛЕФОННОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В РАМКАХ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У дослідженні розглядаються проблемні питання забезпечення прав особи при проведенні допиту в режимі відео- або телефонної конференції в рамках міжнародного співробітництва. При аналізі відповідних норм вітчизняного законодавства виявлена певна розбалансованість даної сфери, що потребує вдосконалення.

Ключові слова: допит, відео конференція, телефонна конференція, права особи, міжнародне співробітництво.

Постановка проблеми. У наш час обов'язковим елементом будь-якої національної стратегії боротьби зі злочинністю є використання ресурсів і можливостей інших держав у рамках міжнародного співробітництва. Міжнародна правова допомога у кримінальних провадженнях є провідним напрямом міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю, включає в себе розвинуту систему заходів організаційно-правового характеру, спрямованих на підвищення ефективності роботи правових органів по розслідуванню кримінальних правопорушень та покаранню злочинців. Сучасні інформаційні технології розширюють коло гарантій і також форм, в яких відбувається міжнародна допомога у кримінальних провадженнях. Зокрема, за допомогою технологій отримати показання особи на допиті можливо без її безпосередньої фізичної присутності, що суттєво прискорює процес розслідування без зайвих витрат на транспортування особи та полегшує виконання завдань, що стоять перед правоохоронними органами.

Виклад основного матеріалу. Кримінальний процесуальний закон містить низку гарантій при проведенні такої процесуальної дії, які за своїм змістом спрямовані на забезпечення реалізації як завдань правосуддя в

цілому, так і основних прав особи, що допитується. Так, згідно ст. 567 КПК України допит за запитом компетентного органу іноземної держави проводиться у присутності слідчого судді за місцезнаходженням особи за допомогою відео- або телефонної конференції у таких випадках: 1) неможливості прибуття певних осіб до компетентного органу іноземної держави; 2) для забезпечення безпеки осіб; 3) з інших підстав, визначених слідчим суддею (судом). Безпосередня присутність при допиті слідчого судді, особи, покликаної здійснювати функцію судового контролю, вже свідчить про певний рівень забезпечення законності та попередження можливих порушень з боку органів, що проводять розслідування. Якщо під час допиту слідчий суддя виявив порушення особою, яка здійснює допит, він повідомляє про це учасників процесуальної дії та зупиняє допит з метою вжиття заходів для його усунення. Допит продовжується тільки після узгодження з компетентним органом запитуючої сторони необхідних змін у процедурі (ч.4 ст.567 КПК).

Крім цього, наведене положення встановлює випадки проведення такої процесуальної дії, які очевидно пов'язані із законними інтересами осіб, яких допитують (наприклад, особиста безпека), забезпечення яких також є однією із гарантій.

Однією із найважливіших гарантій прав особи є чітка процедура проведення процесуальної дії, тобто процесуальна форма. КПК містить посилання, що допит шляхом відео- або телефонної конференції виконується у порядку, передбаченому процесуальним законом запитуючої сторони у тій мірі, в якій такий порядок не суперечить засадам кримінального процесуального законодавства України та загальноновизнаним стандартам забезпечення прав людини і основоположних свобод.

При наданні міжнародної правової допомоги кримінальні процесуальні правовідносини, безумовно, ускладнюються іноземним елементом. Тому абсолютно логічним є положення закону про обов'язок (а кореспондуючий обов'язок уповноважених осіб є складовим елементом гарантій прав особи) компетентного органу запитуючої сторони забезпечити участь перекладача під час проведення відео- або телефонної конференції.

Поряд із цим статтю 567 КПК було б доцільно доповнити частиною сьомою, в якій вказати, що у допити особи за допомогою відео- або телефонної конференції може бути відмовлено у таких випадках:

- 1) якщо особа, відносно якої є запит, не дає згоди на проведення допиту за допомогою відео- або телефонної конференції;
- 2) якщо особа є громадянином України; або отримала в Україні статус біженця або особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту;
- 3) якщо є підстави вважати, що кримінальне провадження, в рамках якого надійшов запит, розпочато з політичних мотивів;
- 4) якщо кримінальне провадження порушено за діяння, яке в Україні не вважається кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність.

Отже, надаючи особам, які потрапили у сферу дії міжнародної правової допомоги широке коло гарантій, держава повинна розуміти і те, що ці гарантії повинні бути збалансованими із можливостями держави реально здійснювати

відповідні процесуальні дії, спрямовані на виконання завдань кримінального судочинства, та забезпечувати, в той же час, повноцінний захист прав людини і громадянина в повному обсязі.

На жаль, сучасне міжнародне право та вітчизняний КПК цього балансу позбавлені, відповідно система гарантій, які надаються особам, які потрапили у сферу дії міжнародної правової допомоги, потребує перегляду як на міжнародному, так і на національному рівні.

Поряд із цим гарантії, які надаються особам в рамках міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, несуть в собі потенційні ускладнення з точки зору практичної реалізації процесуальних процедур.

Висновки. Звідси можна зробити висновок, що така система гарантій повинна являти собою не просто систему, а збалансовану систему, в якій інтереси держави та осіб, що потрапили у сферу дії міжнародної правової допомоги, знаходяться у певній гармонії, забезпечують повноцінну реалізацію прав людини і громадянина та надають державам можливість ефективно вирішувати завдання боротьби із злочинністю.